

FRANE PRPA

UBIKACIJA OSMANSKOGA ŠARAMPOVA U DRNIŠU

UDK: UDK 623.1(497.581.2Drniš)"16"

Primljeno: 4. 11. 2023.

Prihvaćeno: 8. 1. 2024.

Izvorni znanstveni rad

Frane Prpa

Odsjek za povijest umjetnosti

Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu

fprpa@ffst.hr

U opisu osvajanja Drniša 1648. godine Franjo Difić u svojem djelu *Povijest Kandijskog rata* bilježi postojanje osmanskih fortifikacija na rubnome dijelu grada izvan zidina tvrđave. No, unatoč preciznome Difićevu izvještaju, u dosadašnjoj su znanstvenoj literaturi u potpunosti neodgovorena pitanja kako su i gdje podignute jednostavne osmanske fortifikacije tipa šarampov. Na temelju analize pisanoga povijesnoga vrela iz 17. stoljeća i grafike imena *Opsada Drniša 1648.*, u radu će se točno ubicirati navedeni osmanski utvrđeni položaj kao i njihova arhitektonska interpretacija.

Ključne riječi: Drniš, opsada Drniša 1648., osmanski šarampov, Geronimo Benaglio, osmanska arhitektura

UVOD

Iz taktičkih razloga, kao svojevrsna priprema i predoperacije za osvajanje Klisa 1648. godine, Mlečani su poduzeli veliku kampanju u unutrašnjosti Dalmacije s ciljem osvajanja Drniša i Knina. Naime, Mlečani su poduzeli navedene korake prvenstveno kako bi prilikom napada na Klis spriječili osmansku pomoć tamošnjim braniteljima, ali i kako bi rasteretili Šibenik osmanske ugroze.

U Bitci za Drniš sama tvrđava neće biti značajnije mjesto sukoba, nego će se uređeni topnički položaji ispred grada ispostaviti kao glavna žarišna točka osmanskoga otpora prilikom mletačkoga osvajanja Drniša. Važnost navedenih položaja u Bitci za Drniš prepoznao je i povjesničar Josip Vrandečić koji navodi sljedeće:

»Pred gradom im se spriječio Tekeli-paša s 2.000 ljudi koji su se obušili na oklopne njemačke konjanike pukovnika Longavallea koji su izišli pred kršćanski raspored. Nakon početnog ispitivanja Osmanlije su se povukli na uređene položaje pred Drnišem, odakle su ih pokušali zaustaviti vatrom iz mušketa i topa. U trenutku kada su ih počeli gađati s uzvišenijih kota, podigli su se drniški kršćani u turskim redovima pa se Tekeli morao izvlačiti s ranjenim konjem.«¹

Dakle, u dosadašnjoj stručnoj i znanstvenoj literaturi bilo je poznato da su Osmanlije podignuli fortifikacije ispred grada, ali nije poznato ni mjesto podizanja, kao ni oblik fortifikacija. Tek detaljnim uvidom u grafiku imena *Opsada Drniša 1648.* i njezinom komparacijom s ostalim povijesnim izvorima, bit će moguće ubicirati osmanske fortifikacije ispred grada i analizirati njihovu formu.

POVIJEST ISTRAŽIVANJA DRNIŠA ZA OSMANSKE VLADAVINE

Kao što je u uvodu već naznačeno, dosadašnja je literatura za proučavanje urbanističkoga razvoja Drniša u osmanskome razdoblju relativno skromna. Prvi radovi koji se odnose na proučavanje osmanskoga Drniša nastali su 1933. godine. Naime, navedene godine fra Lujo Plepel u časopisu *Nova Evropa* objavljuje članak »Petrovopolje«,² a Mirko Korolija u novinskome listu *Politika* izdaje članak naslova »Drniš, malo Sarajevo«.³ Iako Plepel i Korolija ne istražuju osmansku nepokretnu kulturnu baštinu, oba su rada važna zbog interpretacije toponima grada kao i zbog razvoja teze o osmanskome osnivanju Drniša. Prve značajnije iskorake u kontekstu proučavanja osmanske nepokretne kulturne baštine u Drnišu učinio je Ivan Zdravković koji 1956. u *Prilozima povijesti umjetnosti u Dalmaciji* izdaje članak »Džamija, minare i tvrđava u Drnišu«.⁴ U navedenom članku Zdravković ne ulazi detaljno u tematiku, nego u svega nekoliko stranica opisuje, analizira i izrađuje nacрте vezane za objekte iz osmanskoga razdoblja. Najznačajniji iskorak u proučavanja Drniša tijekom osmanske vladavine napravio je Mustafa Seid Traljić koji je u *Radovima Instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru* 1972. godine objavio rad pod naslovom »Drniš

¹ Josip Vrandečić, *Borba za Jadran u ranom novom vijeku : mletačko-osmanski ratovi u venecijanskoj nuncijaturi*. Split: Filozofski fakultet, Odsjek za povijest, 2013., 80-81.

² Lujo Plepel, »Petrovopolje«. *Nova Evropa* 26 (1933): 351-355.

³ Mirko Korolija, »Drniš malo Sarajevo«. *Politika* 8952 (13. lipnja 1933) Beograd: 10.

⁴ Ivan M. Zdravković, »Džamije, minare i tvrđava u Drnišu«. *Prilozi za Povijest umjetnosti u Dalmaciji* 10 (1956): 190-198.

šesnaestoga i sedamnaestoga stoljeća». ⁵ Traljićev tekst značajan je prvenstveno zbog toga što se u njemu prvi put nastoji u cijelosti interpretirati urbanistički razvoj grada Drniša od 1522. do 1683. godine. U novije vrijeme, o osmanskome Drnišu pisali su fra Karlo Kosor, ⁶ Kornelija Jurin Starčević ⁷ i Frane Prpa. ⁸ Ono što posebno valja istaknuti jest činjenica kako nitko od navedenih autora ne spominje osmanskog šarampova u Drnišu.

GERONIMO BENAGLIO I NJEGOV PRIKAZ OPSADA DRNIŠA 1648. KAO ISHODIŠTE ZA UBIKACIJU OSMANSKOGA ŠARAMPOVA U DRNIŠU

Grafiku *Opsada Drniša 1648.* objavili su prvi put Davor Gaurina i Joško Zaninović 2010. godine u knjizi *Drniš na starim grafikama, razglednicama i fotografijama*. No, zbog loše snimke fotografije, njezina je značajnija upotreba kao povijesnoga izvora do sada praktički bila nemoguća. Zbog loše snimke Gaurina i Zaninović navode da je autor navedene karte nepoznat. ⁹ Detaljnim uvidom u legendu može se jasno zaključiti da je njezin autor bio Geronimo Benaglio. ¹⁰

⁵ Mustafa Seid Traljić, »Drniš šesnaestoga i sedamnaestoga stoljeća«. *Radovi Instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru* 19 (1972): 393–404.

⁶ Karlo Kosor, »Drniška krajina za turskoga vladanja.«, u: *Povijest drniške krajine: zbornik povijesnih studija: 1494.-1940.*, ur. Ante Čavka. Split: Biblioteka Zagora – Drniš, 1995: 181–240.

⁷ Kornelija Jurin-Starčević, »Drniš: popisni defteri, narativna vrela i arheološki ostatci kao izvori za (re)interpretaciju osmanske historije u današnjoj Dalmaciji«. *Prilozi za orijentalnu filologiju*, 64 (2015): 217–238.

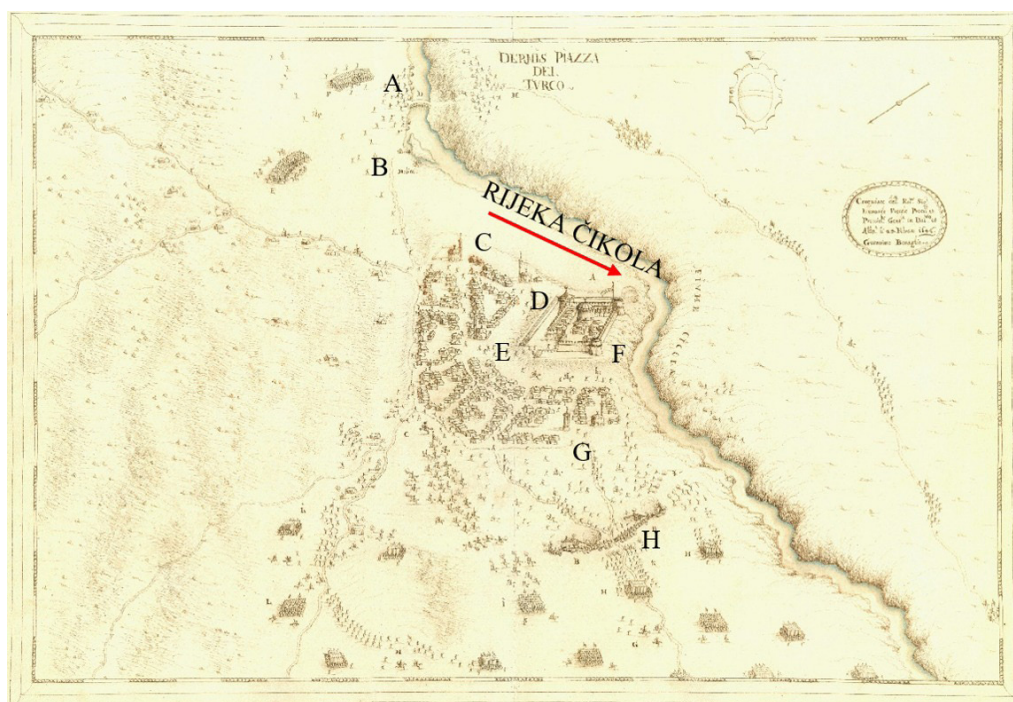
⁸ Frane Prpa, *Osmanska i barokna arhitektura grada Drniša: završni rad*. Split: Filozofski fakultet, 2020.

⁹ Davor Gaurina, Joško Zaninović, *Drniš na starim grafikama, razglednicama i fotografijama*. Drniš: Gradski muzej u Drnišu, 2010: 22–23.

¹⁰ Geronimo Benaglio, sin mletačkoga vojnog inženjera i vojnoga zapovjednika Vicenza Benaglia, boravio je u Dalmaciji od 1646. do 1648. godine. Geronimo Benaglio se tada nalazio u Dalmaciji kako bi ga otac naučio zanatu. (Domagoj, Madunić *Defensiones Dalmatiae: Governance and logistics of the Venetian defensive system in Dalmatia during the war of Crete (1645-1669)*: doctoral dissertation, Budimpešta, 2012.) U izvorima iz Nacionalne biblioteke u Veneciji jasno se vidi da je Geronimo Benaglio izradio kartografske prikaze bitki u sljedećim naseljima: Drniš, Kamen, Novigrad, Salona, Skradin, Šibenik, Vrana i Zemunik. Zbog stilskih oznaka topografskih karti Karina i Nadina, autor ovog rada smatra da je njihov autor Geronimo Benaglio. Zna se da je za Klišku bitku Leonardo Foscolo poveo sa sobom Vicenza Benaglia, ali ne zna se je li Geronimo bio u njegovoj pratnji. (D. Madunić, *Defensiones Dalmatiae*: 169) Unatoč izostanku toga podatka, topografski snimci Klisa iz Kandijškoga rata trebali bi se pripisati ocu ili sinu Benaglio.

Benagliov prikaz Drniša jest za sada najbolji i najznačajniji poznati slikovni prikaz Drniša pod osmanskom vlasti. Na njoj je prikazana kasaba Drniš kojom dominira četverokutna utvrda koja se nalazila na današnjemu lokalitetu Gradina (k. č. 285/1, k. o. Drniš). Izvan zidina tvrđave prikazane su četiri džamije i sahat kula. U kontekstu ubikacije osmanskoga šarampova u Drnišu, posebno je bitna džamija koja je ucrtana najbliže tvrđavi s istočne strane, a koja bi se odnosila na džamiju kojoj je do danas ostao sačuvan minaret (k. č. zgr. *185, k. o. Drniš). Isto tako, kao prostorni raper iznimno je važna džamija uz sjeverni dio tvrđave koju je moguće ubicirati kao džamiju Halil-hodže, odnosno današnju crkvu sv. Ante (k. č. zgr. *44, k. o. Drniš).

Na Benagliovu prikazu Drniša prikazan je i most koji se nalazio nešto južnije u odnosu na mjesto gdje se potok Radnić ulijevao u rijeku Čikolu.¹¹ Benagliov je prikaz Drniša, u kontekstu ubikacije osmanskoga šarampova, posebno značajan zbog prikaza utvrđenih vojnih položaja na rubnome, zapadnome dijelu grada u odnosu na tvrđavu.

Fotografija 1: Geronimo Benaglio, *Opsada Drniša 1648*. A – most preko rijeke Čikole, B – mlinovi na početku kanjona rijeke Čikole, C – džamija na istočnome dijelu Drniša, D – džamija Šahin-age Terzibalića, E – džamija Halil-hodže, F – tvrđava, G – sahat kula i džamija na zapadnome dijelu grada, H – utvrđeni vojni položaji

¹¹ Više o mostu preko rijeke Čikole iz osmanskog vremena vidi u: F. Prpa, *Osmanska i barokna arhitektura grada Drniša*: 25-27.

OSMANSKI ŠARAMPOV U DRNIŠU

U kontekstu podizanja utvrđenih vojnih položaja na rubnome, zapadnome dijelu grada posebno je bitan Difnikov izvještaj. Naime, prilikom opisivanja događaja koji su prethodili opsadi Drniša 1648. godine, Difnik navodi sljedeće:

»Kad su Turci u Drnišu razmišljali o opasnosti koja je nadolazila i o slabosti njihova mjesta, koje nije imalo nikakvih zidina, iznijeli su i spremili na sigurno sve vrednije stvari. Rovovima su osigurali dvije ceste koje su vodile u grad i pojačali straže na spomenutom mjestu na Krki.«¹²

Difnik se u daljnjemu tekstu posebno osvrće na mletački napad na Drniš kada su se providur Giorgio i zapovjednik Scott pridružili ostatku svojih snaga na čelu s Longvalleom i Sorgom protiv neprijatelja koji su se sklonili iza nekakvoga suhozida gađajući mletačke snage jednim topom. Kako bi neutralizirali osmanske vojnike koji su se nalazili u rovovima, Britton i Crutta zauzeli su sa svojom vojskom na lijevome krilu obližnji brežuljak. Naposljetku, djelujući prema neprijatelju s obližnjega brežuljka, Crutta i Britton su uspješno protjerali Osmanlije iz rovova.¹³

Kombinirajući Difnikov pisani izvještaj o osmanskim rovovima koji su, kako on navodi, »osigurali dvije ceste koje su vodile u grad«¹⁴ s Benagliovim grafičkim prikazom, jasno se može zaključiti da su fortifikacije prikazane na zapadnoj strani grada Drniša (Fotografija 2) zapravo utvrđeni rovovi o kojima piše Difnik.

U nove fortifikacijske oblike karakteristične za osmansku izgradnju na području unutrašnjosti Dalmacije, Jurin-Starčević navodi i šarampove¹⁵ odnosno »vrste jednostavnih utvrđenja od drvenih ograda opasanih nasipom (tip skromnije palanke).«¹⁶ U unutrašnjosti Dalmacije zabilježeno je više mjesta gdje su bili sagrađeni šarampovi: Komalić i Plavno blizu Knina, Satrić, Jabuka,

¹² Franjo Difnik, *Povijest Kandijskog rata u Dalmaciji*. Split: Književni krug, 1986., 165.

¹³ Ibid: 170.

¹⁴ Ibid: 165.

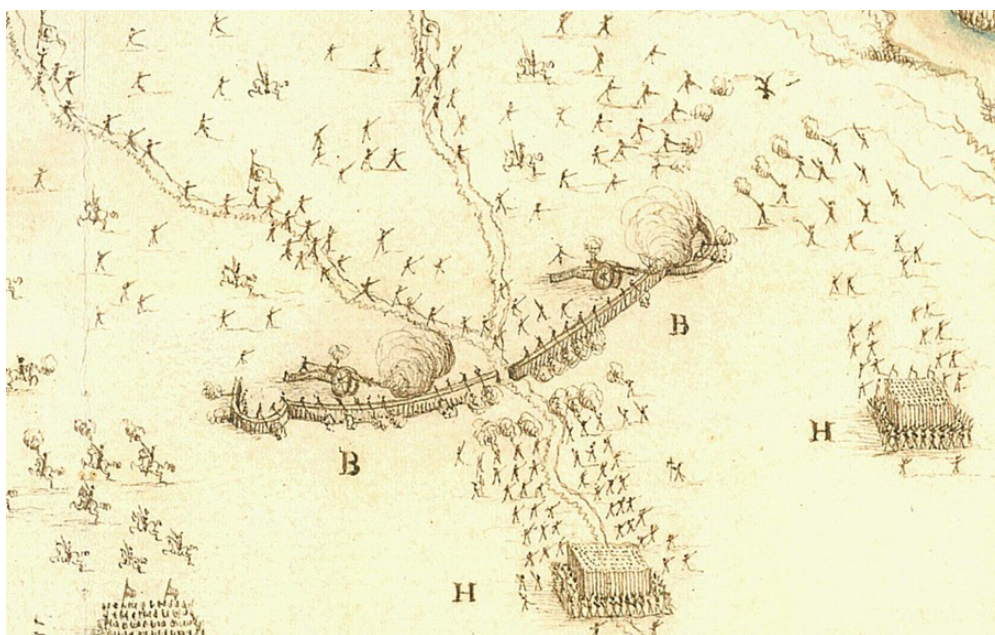
¹⁵ Riječ »šarampov« došla je u osmansko-turski kao »şarampov« hrvatskim filterom od mađarske riječi »sorompó«. (Bratoljub Klaić, *Novi rječnik stranih riječi*. Zagreb: Školska knjiga, 2012., str. 1000)

¹⁶ Kornelija Jurin-Starčević, *Osmanski krajiški prostor: rat i društvo u jadransko-dinarskom zaleđu u 16. i 17. stoljeću: doktorski rad*. Zagreb: Filozofski fakultet, 2012., 68.

Grab, Koljane i dr.¹⁷ Ono što je bitno u kontekstu šarampova jest činjenica da se oni uglavnom podižu u vrijeme velikih ratnih ugroza, prije bitaka, na važnim strateškim položajima u pravcu mogućega kretanja neprijateljskih snaga.¹⁸ Dakle, fortifikacije na zapadnoj strani grada Drniša prikazane na grafici *Opsada Drniša 1648.* mogu se poistovjetiti sa šarampovom.

Na Benagliovu prikazu vidljivo je da su na zapadnome dijelu grada bile podignute fortifikacije koje su se sastojale od drvene ograde tipa palisade s prsobranom. Ugaoni dijelovi bili su kružnoga oblika poput bastiona. Da je to uistinu neki tip drvene palisade, svjedoči i slikovni prikaz. Naime, vertikalne linije uočene na crtežu upućuju na to da su fortifikacije na zapadu tvrđave izgrađene od drva.

Iako na prikazu nije jasno vidljiv opkop, Difnik u svojem izvještaju piše da su Osmanlije, kao što je već naznačeno, rovovima »osigurali dvije ceste koje su vodile u grad.«¹⁹ S obzirom na to da fortifikacije na zapadnome dijelu Drniša imaju prsobran, palisade i rov, zaista se može zaključiti da je to šarampov.

Fotografija 2: Detalj karte *Opsada Drniša 1648.*
s prikazom utvrđenih topničkih položaja na Meterizama

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Izvor: Saud Grabčanović, »Bijeljinske kule i gradski šarampov«. *BZK – Preporod Bijeljina 2* (2020.): Bijeljinske kule i gradski šarampov [II dio] | BZK - Preporod Bijeljina (<https://preporodbn.com/bijeljinske-kule-i-gradski-sarampov-ii-dio/>) (pristupljeno 20. kolovoza 2023.)

¹⁹ F. Difnik, *Povijest Kandijskog rata u Dalmaciji*: 165.

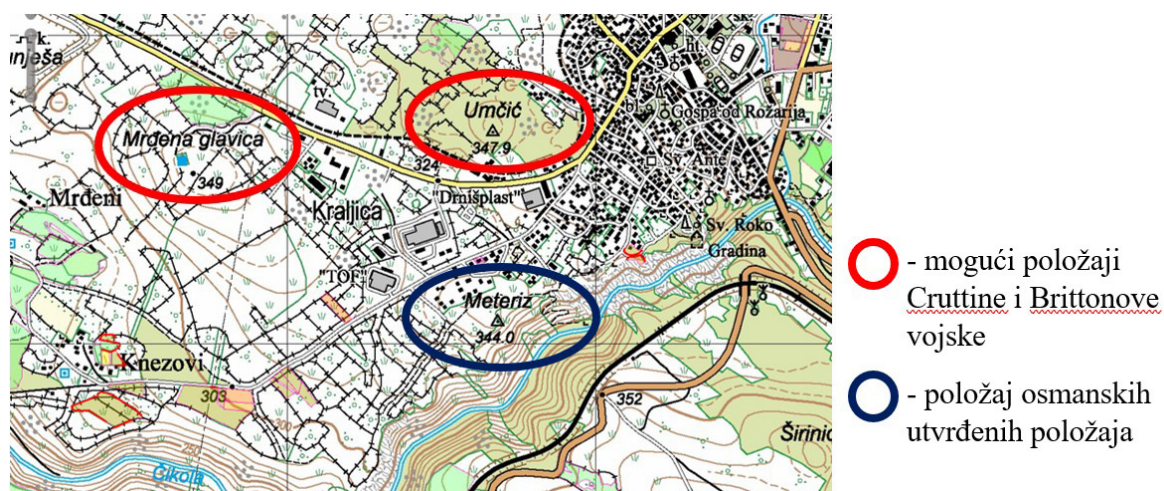
Bitno je napomenuti kako se iz više razloga ovo utvrđenje treba ubicirati na zapadnom dijelu grada Drniša na lokalitetu poznatom kao Meterize.²⁰ Ubikacija utvrđenih topničkih položaja na mjestu Meterize temelji se na tradiciji prometnica koje su ucrtane na karti iz 17. stoljeća, a koje se mogu poistovjetiti s današnjim prometnicama (Fotografija 4), te na geostrateškoj važnosti navedenoga položaja. Naime, na karti *Opsada Drniša 1648.* ucrtane su dvije prometnice koje se spajaju u jednu i koje prolaze točno između osmanskih utvrđenih položaja na zapadu grada. Upravo tē dvije prometnice mogu se povezati s današnjim zapadnim krajem Ulice Serdara Nakića Vojnovića te sa zapadnim dijelom Mosečke ulice. Iz ptičje perspektive vidljiva je točna trasa dviju ulica, kao i mjesto spajanja. Na mjestu gdje se one spajaju prestaje bijeli put, ali i dalje je vidljivo da se nastavlja poljski put koji prolazi kraj brda Meterize i koji dalje vodi do puta koji točno prolazi između suhozida. Isto tako, položaj je brda Meterize iznimno značajan za obranu grada sa zapadne strane jer je to najviša točka u tome dijelu grada (344 mnv). S položaja Meterize tako je moguće vidjeti i kontrolirati cijeli Miljevački plato.

U konačnici, u prilog činjenici da je na navedenome lokalitetu zaista postojalo osmansko utvrđenje tipa šarampov svjedoči i toponim »Meterize« koji predstavlja turcizam perzijsko-arapske provenijencije i koji označava mjesto gdje su postojali utvrđeni položaji.²¹

Obližnji brežuljak odakle su Crutta i Britton efikasno djelovali prema osmanskim vojnicima u rovovima moguće je ubicirati na dvama mjestima – na Mrđena glavici ili Umčiću (Fotografija 3). Oba se uzvišenja nalaze s bočne strane Meteriza te su viši u odnosu na Meterize. Mrđena glavica visoka je 349 m, a Umčić 347,9 m.

²⁰ Taj predio Drniša zove se po istoimenome uzvišenju u tome dijelu grada. Nadmorska visina brežuljka Meterize iznosi 344 m, što je čak za otprilike 40 m više u odnosu na obližnje Knezove prema Miljevačkome platou.

²¹ Ante Šupuk, »Turske riječi u šibenskom govoru«. *Čakavska rič*, XVII/1 (1989.): 79

Fotografija 3: Topografska karta s označenim položajima osmanskih utvrđenih položaja u odnosu na položaj Cruttine i Brittonove vojske

Fotografija 4: Orto-foto karta s rekonstrukcijom smjera cesta i položajem osmanskih utvrđenih položaja

OSMANSKI ŠARAMPOV POSLIJE BITKE ZA DRNIŠ 1648. GODINE

Sudbina osmanskoga šarampova poslije Bitke za Drniš nije sasvim poznata. Unatoč činjenici da se poslije veljače 1648. godine ne spominje izravno osmanski šarampov, odnosno utvrđeni vojni položaj na zapadnome dijelu grada, sudbinu je toga zdanja ipak moguće pretpostaviti iz povijesnih izvora.

Opisujući tijek Bitke za Drniš Difić navodi: »Britton i Crutta su se sa svojim ljudima koji su se nalazili na lijevom krilu, krećući se najhitnije, zauzeli jedan brežuljak koji je nadvisivao te rovove i odatle su, gađajući ih s boka, ubrzo nagнали neprijatelje da odustanu«. ²² Iako se iz prethodnoga opisa ne saznaje točna

²² F. Difić, *Povijest Kandijskog rata u Dalmaciji*: 170.

sudbina toga utvrđenog zdanja, ipak se može zaključiti da je osmanski šarampov zasigurno bio oštećen u Bitci za Drniš.

Nadalje, posebno su bitan izvor u razumijevanju sudbine osmanskoga šarampova poslije 1648. godine izvješća mletačkoga nuncija Scipiona Pannocchieschija koji s osobitom pažnjom motri situaciju u Dalmaciji i koji, među ostalim, piše izvješća vezana za Bitku za Drniš. Mletački nuncij Pannocchieschi u izvješću od 7. ožujka 1648. godine izvještava Rim o oslobođenju. Iz samoga opisa bitke može se zaključiti da nije dugo trajala te da su se Osmanlije u konačnici sami povukli iz Drniša. U kontekstu osmanskoga šarampova posebno je zanimljiv dio u kojemu Pannocchieschi navodi da je okupljena mletačka vojska zapalila grad »kako bi neprijatelja lišili važnog uporišta«.²³ U daljnjemu dijelu izvještaja, mletački nuncij navodi glavne razloge zašto su ga zapalili i odlučili ne zadržati. Naime, opisujući grad Pannocchieschi navodi: »(...) ne mogu ga održavati jer je previše otvoren, bez ograde i bez tvrđave (...)«.²⁴ Analizirajući Difnikov opis bitke s izvještajima mletačkoga nuncija Pannocchieschija, uništenje osmanskoga šarampova u Drnišu postavlja se kao sasvim logična i prihvatljiva teza.

ZAKLJUČAK

Zahvaljujući kombinaciji pisanoga (Franjo Difnik, *Povijest Kandijskog rata*) i slikovnoga (Geronimo Benaglio, *Opsada Drniša 1648.*) povijesnog izvora, sasvim se sigurno može zaključiti da su Osmanlije od kraha opsade grada Šibenika u rujnu 1647. godine pa do Bitke za Drniš u veljači 1648. godine podignuli šarampov kako bi zaštitili zapadni dio grada. Naime, položaj osmanskog šarampova predstavlja iznimno važnu geostratešku točku u prostoru, koja je u slučaju ratne ugroze bivala jednom od glavnih žarišnih točaka za neprijateljski prodor u grad. Dakle, smještaj osmanskoga šarampova na današnjemu uzvišenju Meterize nametnuo se kao logično rješenje poglavito jer je to prostor s najvišom nadmorskom visinom odakle se praktički kontrolira cijeli Miljevački plato, odnosno miljevačko-prominska zaravan.

Iako se osmanski šarampov u Drnišu nikada nije znanstveno istraživao, njegova je ubikacija značajno doprinijela razumijevanju tijeka Bitke za Drniš, ali i

²³ Josip Vrandečić, »Oslobođenje Klisa 1648. u izvješćima mletačke nuncijature«. *Oslobođenje Klisa 1648. godine: zbornik radova*, ur. Marko Trogrić, Josip Vrandečić. Split: Književni krug, 2022: 132.

²⁴ Ibid.: 132.

samoga urbanističkog razvoja grada Drniša. Svakako, utvrđenje tipa šarampov bitan je i dosada izostavljen segment u proučavanju urbanizma osmanskih gradova u unutrašnjosti Dalmacije.

PRILOZI:

Fotografija 1: Geronimo Benaglio, *Opsada Drniša 1648.*, Biblioteca Nazionale Marciana – Venezia: A – most preko rijeke Čikole, B – mlinovi na početku kanjona rijeke Čikole, C – džamija u istočnome dijelu Drniša, D – džamija Šahin-age Terzibalića, E – džamija Halil-hodže, F – tvrđava, G – sahat kula i džamija u zapadnome dijelu grada, H – utvrđeni vojni položaji (izvor: Biblioteca Nazionale Marciana – Venezia – IT – VE0049, Dernis – piazza del Turco, tavolo 29, Carte topografiche, piante di città e fortezze, disegni di battaglie della guerra di Candia (1645.-1669.), tav. 29; grafičke intervencije: F. Prpa).

Fotografija 2: Detalj karte *Opsada Drniša 1648.* s prikazom utvrđenih topničkih položaja na Meterizama (Biblioteca Nazionale Marciana – Venezia – IT – VE0049, Dernis – piazza del Turco, tavolo 29, Carte topografiche, piante di città e fortezze, disegni di battaglie della guerra di Candia (1645.-1669.), tav. 29)

Fotografija 3: Topografska karta s označenim položajima osmanskih utvrđenih položaja u odnosu na položaj Cruttine i Brittonove vojske (<http://preglednik.arkod.hr/ARKOD-Web/>, grafičke intervencije: Frane Prpa)

Fotografija 4: Orto-foto karta s rekonstrukcijom smjera cesta i položajem osmanskih utvrđenih položaja (<http://preglednik.arkod.hr/ARKOD-Web/>, grafičke intervencije: Frane Prpa)

LITERATURA:

Difnik, Franjo, *Povijest Kandijskog rata u Dalmaciji*. Split: Književni krug, 1986.

Gaurina, Davor, Zaninović, Joško, *Drniš na starim grafikama, razglednicama i fotografijama*. Drniš: Gradski muzej u Drnišu, 2010.

Grabčanović, Saud, »Bijeljinske kule i gradski šarampov«. *BZK – Preporod Bijeljina* 2 (2020.): <https://preporodbn.com/bijeljinske-kule-i-gradski-sarampov-ii-dio/> (pristupljeno 20. kolovoza 2023.)

Jurin-Starčević, Kornelija, »Drniš: popisni defteri, narativna vrela i arheološki ostatci kao izvori za (re)interpretaciju osmanske historije u današnjoj Dalmaciji«. *Prilozi za orijentalnu filologiju*, 64 (2015): 217–238.

Jurin-Starčević, Kornelija, *Osmanski krajiški prostor: rat i društvo u jadransko-dinarskom zaleđu u 16. i 17. stoljeću: doktorski rad*. Zagreb: Filozofski fakultet, 2012.

- Klaić, Bratoljub, *Novi rječnik stranih riječi*, Zagreb: Školska knjiga, 2012.
- Korolija, Mirko, »Drniš malo Sarajevo«. *Politika* 8952 (13. lipnja 1933), Beograd: 10.
- Kosor, Karlo, »Drniška krajina za turskoga vladanja.«, u: *Povijest drniške krajine: zbornik povijesnih studija: 1494.-1940.*, ur. Ante Čavka. Split: Biblioteka Zagora – Drniš, 1995: 181–240.
- Madunić, Domagoj, *Defensiones Dalmatiae: Governance and logistics of the Venetian defensive system in Dalmatia during the war of Crete (1645-1669): doctoral dissertation*, Budimpešta, 2012.
- Plepel, Lujo, »Petrovopolje«. *Nova Evropa* 26 (1933): 351–355.
- Prpa, Frane, *Osmanska i barokna arhitektura grada Drniša: završni rad*. Split: Filozofski fakultet, 2020.
- Prpa, Frane, *Urbanistički razvoj grada Drniša: diplomski rad*. Split: Filozofski fakultet, 2022.
- Šupuk, Ante, »Turske riječi u šibenskom govoru«. *Čakavska rič*, XVII/1 (1989.): 71–82.
- Traljić, Mustafa Seid, »Drniš šesnaestoga i sedamnaestoga stoljeća«. *Radovi Instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru* 19 (1972): 393–404.
- Vrandečić, Josip, »Oslobođenje Klisa 1648. u izvješćima mletačke nuncijature«. *Oslobođenje Klisa 1648. godine: zbornik radova*, ur. Marko Trogrlić, Josip Vrandečić. Split: Književni krug, 2022: 129–146.
- Vrandečić, Josip, *Borba za Jadran u ranom novom vijeku: mletačko-osmanski ratovi u venecijanskoj nuncijaturi*. Split: Filozofski fakultet, Odsjek za povijest, 2013.
- Zdravković, Ivan M., »Džamije, minare i tvrđava u Drnišu«. *Prilozi za Povijest umjetnosti u Dalmaciji* 10 (1956): 190–198.

Summary

Ubication of the Ottoman *šarampov* in Drniš

As a sort of preparation for the conquest of Klis in 1648, the Venetians launched a major campaign in the interior of Dalmatia in February and March 1648, aiming to conquer Drniš and Knin. The previously mentioned war operation in the interior of Dalmatia had to be carried out to additionally facilitate the Klis battlefield in order to prevent the help of the Ottomans in Klis with units from the interior of Dalmatia during the Venetian attack on Klis. Describing the Venetian conquest of Drniš in 1648, Franjo Difnik notes the existence of Ottoman fortifications on the outskirts of the city outside the fortress walls. Despite Difnik's precise description, the questions of how, where and in what way the aforementioned simple Ottoman fortifications were built have so far remained completely unanswered in scientific literature. Based on the analysis of a written historical source from the 17th century and a graphic entitled »Siege of Drniš in 1648« by Geronimo Benaglio, the paper will present the exact location of the mentioned fortified positions as well as their architectural interpretation. Cause-and-effect analysis of the aforementioned sources will successfully reconstruct the episode of the conflict surrounding the Ottoman fortifications on the outskirts of the city.